

Minister Klimatu i Środowiska

DOP-WŚ.050.43.2024.KW
3235501.12700636.10316439
Warszawa, 04-07-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr K10INT2918 Pani poseł Anny Dąbrowskiej-Banaszek w sprawie strategii nadzoru nad populacją wilków w Polsce, przekazuję odpowiedzi na zadane pytania.

1) Czy znany jest Pani Minister podnoszony problem z obecną populacją wilków w Polsce?

Problem z obecną populacją wilków w Polsce jest mi doskonale znany. Kwestie te sygnalizowane są m.in. przez organizacje rolnicze, myśliwych, samorządy, organizacje społeczne, naukowców oraz osoby prywatne. Należy stwierdzić, że nastawienie społeczne do wilka nie jest jednoznaczne. Z jednej strony mieszkańcy małych miejscowości postulują o redukcję jego liczebności ze względu na strach przed nim oraz powodowanie szkód. Z drugiej strony organizacje społeczne i naukowcy dostrzegając ważną rolę wilka, jako szczytowego drapieżnika regulującego ekosystem, kwestionują zasadność eliminacji wilków. Należy podkreślić, że wilk podlega ochronie ścisłej na terenie całego kraju od 1998 r. (aktualnie na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt). Ponadto Polska populacja wilka jest wymieniona w załączniku II i V dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Wilk stanowi m.in. przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000 i jest dodatkowo gatunkiem priorytetowym, w związku z czym jako kraj jesteśmy zobowiązani do zachowania tego gatunku we właściwym stanie ochrony.

Faktem jest, iż populacja wilka od czasu objęcia ścisłą ochroną gatunkową systematycznie wzrasta, podobnie powiększył się zasięg jego występowania. W raporcie z art. 17 dyrektywy siedliskowej, przekazanym w 2019 r. do Komisji Europejskiej, stan zachowania wilka w alpejskim regionie biogeograficznym uznano za właściwy (FV), zaś w regionie kontynentalnym określono jako niewłaściwy, ale ulegający poprawie (U1+). Należy pamiętać, że objęcie ochroną wilka zarówno na poziomie całego kraju, jak i konsekwencja ochrony na poziomie Unii Europejskiej – w Polsce od 2004 r., ukierunkowane było właśnie m.in. na ten cel, tj. na zwiększenie liczebności i zasięgu gatunku.

Sukces z przyrodniczego punktu widzenia sprawia jednocześnie, że w ostatnim czasie wzrasta liczba doniesień na temat sytuacji konfliktowych z udziałem wilka. Gatunek zwiększa swoją liczebność i zasięg, przez co coraz częściej dochodzi do bezpośredniej styczności wilków z ludźmi, również na terenach, na których od dawna nie był widywany. Sprawy te stają się często głośne medialnie, choć nie zawsze rozgłos ten jest adekwatny do stopnia zagrożenia. Negatywne emocje są dodatkowo podsycane na portalach społecznościowych oraz w mediach.

2) Jakie zostały wprowadzone działania, aby policzyć obecną populację wilków w Polsce? Czy jest przygotowywana strategia zarządzania populacją tych zwierząt w Polsce?

Na podstawie art. 112 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, z późn. zm.), Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzi monitoring przyrodniczy różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Monitoring ten polega na obserwacji i ocenie stanu oraz zachodzących zmian w składnikach różnorodności biologicznej i krajobrazowej, w tym typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ze szczególnym uwzględnieniem typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym, a także na ocenie skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody. Celem monitoringu jest również dostarczenie danych umożliwiających opracowanie raportów z art. 17 dyrektywy siedliskowej, przekazywanych co 6 lat Komisji Europejskiej o stanie ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu europejskim. W raportach tych ocenia się dla gatunków zasięg, populację, siedlisko gatunku oraz perspektywę ochrony. Wielkość populacji wilka podana w ostatnim raporcie przekazanym do Komisji Europejskiej, w 2019 r. wynosiła 1886 osobników. Liczba ta uwzględniała dane pozyskane w ramach projektu pn. „Pilotażowy monitoring wilka i rysia w Polsce realizowany w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska”.

Ponadto Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska przekazuje do Głównego Urzędu Statystycznego raz w roku dane dotyczące liczebności wybranych gatunków zwierząt chronionych (8 gatunków zwierząt) - żubra, wilka, rysia, niedźwiedzia brunatnego, bobra europejskiego, kozicy, cietrzewia, głuszca zgodnie z wydawanym corocznie na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773) rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej. Dane na temat liczebności ww. zwierząt w poszczególnych województwach pochodzą od regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, ale też pozyskiwane były z parków narodowych. Regionalne dyrekcje ochrony środowiska z kolei dane czerpały z różnych źródeł np. jednostek Lasów Państwowych, inwentaryzacji z poprzednich lat, danych literaturowych, czy w oparciu o własne oceny lub z innych źródeł. Co prawda dane te nie są poparte pracami terenowymi wykonywanymi według jednej metodyki, są jednak zbierane cyklicznie raz do roku z tych samych źródeł. Mimo więc, że są one szacunkowe, to pokazują pewne trendy populacyjne.

Zatem monitoring prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, 6 letnie raporty przekazywane do Komisji Europejskiej, szacunki liczebności na potrzeby GUS oraz corocznie określana liczba szkód powodowanych przez wilki w poszczególnych województwach, pozwalają oceniać stan populacji tego gatunku, bez konieczności przeprowadzania skomplikowanych, czasochłonnych i kosztownych inwentaryzacji. Trzeba podkreślić, że szczegółowe inwentaryzacje dotyczące całego kraju nie są prowadzone w stosunku do żadnego gatunku.

Odnosnie strategii zarządzania populacją wilków w Polsce, uprzejmie informuję, że dokument ten nie jest przygotowywany. Należy zwrócić uwagę, że programy/strategie zarządzania gatunkami objętymi ochroną nie stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa. Mogą być ewentualnie swoistymi wytycznymi do postępowania, ale nie będą obligować żadnego podmiotu do podejmowania konkretnych działań. Brak takiego programu/strategii dla konkretnego gatunku nie oznacza więc luk w jego ochronie. Ochrona gatunkowa (i wszystkie zasady z tym związane, np. zakazy na niektóre czynności i konieczność uzyskiwania ewentualnych zezwoleń) wynika bowiem z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380), zgodnie z którym wilk objęty jest ochroną ścisłą, wymaga ochrony czynnej i ustalania stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.

System zarządzania gatunkami objętymi ochroną gatunkową w Polsce oparty jest o system odstępstw od zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków objętych ochroną. System ten pozwala na skuteczną ochronę poszczególnych gatunków, poprzez utrzymanie ich właściwego stanu ochrony, jak i realizacji uzasadnionych działań związanych z działalnością człowieka. Obowiązujące przepisy prawa przewidują możliwość podjęcia działań przeciwdziałających m.in. zagrożeniu powodowanemu przez zwierzęta chronione dla życia i zdrowia ludzkiego czy wyrządzeniu poważnych szkód. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody możliwe jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów wobec osobników tych gatunków, w celu wyeliminowania powodowanego zagrożenia czy minimalizowania szkód – np. na umyślne płoszenie, umyślne przemieszczanie z miejsc regularnego przebywania w inne miejsce, czy zabijanie. Zezwolenia wydawane są przez właściwego miejscowo regionalnego dyrektora ochrony środowiska, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Ministra Klimatu i Środowiska (w przypadku, gdy czynności mają być wykonane na terenie parku narodowego). Zezwolenia wydawane są wyłącznie na wniosek podmiotu zainteresowanego uzyskaniem stosownego odstępstwa.

Wniosek powinien zawierać wszystkie informacje wymagane w art. 56 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody, tj.:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, na którą może być wydane zezwolenie;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyć działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) wskazanie sposobu, metody i stosowanych urządzeń do chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobu zbioru roślin i grzybów lub sposobu wykonania innych czynności, na które może być wydane zezwolenie, a także miejsca i czasu wykonania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta.

Zezwolenia co do zasady mogą być wydawane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli wnioskowane działania nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony gatunków chronionych oraz przy spełnieniu jednej z przesłanek indywidualnych, jak na przykład ograniczenie poważnych szkód w mieniu. Zezwolenia na odstępstwa od zakazów wydawane są w ostateczności, ponieważ odstępstwo stanowi wyjątek, podlegający ścisłej wykładni i w odniesieniu do którego ciężar dowodu zaistnienia warunków wymaganych dla każdego odstępstwa spoczywa na organach ochrony przyrody, które podejmują decyzję w tym przedmiocie. Każda interwencja dotycząca gatunków chronionych musi być podejmowana wyłącznie na podstawie decyzji zawierających precyzyjne i odpowiednie uzasadnienie, uwzględniające odpowiednie przyczyny, warunki i wymogi. Organy wydające zezwolenia w swojej praktyce opierają się na „Wytycznych dotyczących ścisłej ochrony gatunków zwierząt będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na podstawie dyrektywy siedliskowej” opracowanych przez Komisję Europejską. Zezwolenia na odstępstwa od zakazów w stosunku do wilka wydawane są w celu ograniczenia poważnych szkód w inwentarzu żywym, zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego, w interesie ochrony dziko występujących gatunków zwierząt (eliminacja hybryd).

Powyższe zasady wprost odzwierciedlają przepisy ujęte w Dyrektywie Siedliskowej – art. 12 i 16. Trzeba także podkreślić, że sprawy dotyczące udzielania odstępstw od zakazów w sprawie ochrony gatunkowej rozstrzygane są w drodze decyzji administracyjnych, a więc prowadzone są w oparciu o Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2023 r., poz. 775 z późn. zm.). Wnioskodawcy mają więc pewność, że ich sprawy prowadzone są skrupulatnie i wszechstronnie z zachowaniem wszelkich standardów. Oczywiście przepisy ww. kodeksu zawierają także szereg wymogów względem wnioskodawców. W związku z tym, kierunek orzekania w dużym stopniu zależy od szczegółowości informacji

zawartych we wnioskach, ich kompletności i reakcji wnioskodawców na wezwania organu. Rozstrzygnięcie przedmiotowych kwestii w drodze decyzji administracyjnych umożliwia także wnioskodawcom niezadowolonym z otrzymanej decyzji kierowanie środków zaskarżenia (wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub skarga do sądu administracyjnego).

3) Czy są opracowane procedury dla rolników, aby mogli skutecznie zabezpieczyć się przed wilkami? Kto będzie ponosił koszty tych zabezpieczeń?

Należy podkreślić, że możliwe jest uzyskanie fachowej pomocy, dotyczącej sposobów zabezpieczania przed szkodami wyrządzonymi przez wilki, jak również finansowego wsparcia dla tych przedsięwzięć. Finansowe wsparcie (nazwane w ustawie o ochronie przyrody - współdziałaniem) realizowane jest na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych pomiędzy regionalnym dyrektorem ochrony środowiska lub dyrektorem parku narodowego a osobą zainteresowaną uzyskaniem takiej pomocy. Współdziałanie to może obejmować budowę urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom. Współpraca może polegać na finansowaniu ww. działań z budżetu właściwego miejscowo dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Środki na finansowanie działań prewencyjnych często są pozyskiwane przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska znajduje się informacja kierowana specjalnie do samorządów, w której przekazano zestaw podstawowych informacji, które pomogą zapobiegać takim incydentom lub odpowiednio na nie reagować.

Ponadto regionalne dyrekcje ochrony środowiska prowadzą działania informacyjne w zakresie ekologii i behawioru wilka, sposobów zachowania się w sytuacjach niebezpiecznych, czy wreszcie składania wniosków o odstraszenie lub eliminację osobników zagrażających życiu lub zdrowiu, czy też mieniu.

Dodatkowo regionalni dyrektorzy ochrony środowiska wystosowali pisma do wszystkich gmin, w których zamieszczono informacje o:

- potencjalnych sytuacjach niebezpiecznych z udziałem wilka, które mogą mieć miejsce,
- „Procedurze postępowania w sytuacjach konfliktowych człowiek-wilki” przygotowanej w GDOS, która może być pomocna przy ocenie sytuacji i podjęciu właściwych działań przez gminy,
- kompetencjach organów ochrony przyrody w zakresie wydawania zezwoleń na czynności zakazane w stosunku do zwierząt objętych ochroną ścisłą, w tym wilka.

4) Jakie odszkodowania zostały wypłacone rolnikom w 2023 roku w ramach odszkodowań za straty spowodowane przez wilki?

W 2023 roku w Polsce za szkody wyrządzone przez wilki wypłacono odszkodowanie w wysokości 2 969,23 tys. zł.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM